IR-RGĦAJJA TA' BETLEĦEM

Jien għandi ħaġa f'demmi li tkiddni wisq. Dil-ħaġa hi, li ma nistax għalieh il-*kuntlarju*! Il-*kuntlarju*, fejn narah, nixtieq neqerdu, sewwa jekk ikolli, sewwa jekk ma jkollix, x'naqsam miegħu jien!

Mela, sena u nofs ilu, wieħed Għawdxi bagħat isaqsi lil wieħed Malti: "Jekk Ġesù twieled fix-xitwa, kif inhi li r-rgħajja ta' Betleħem, kienu barra, jgħassu l-imrieħel tagħhom, bil-lejl?" (Evanġelju ta' S. Luqa, II, 8).

Il-Malti, lill-Għawdxi, ma tahx tweġiba sħiħa. Qagħad idurlu mal-lewża, kienu barra bil-lejl, bin-nagħaġ u l-mogħoż?

It-tweġiba nixtieq nagħtihielu jien, li domt il-Palestina ħafna snin, u mort Betleħem, għal Milied, xi għaxar darbiet.

Betleħem qegħda fuq l-iġbla. Ogħla minn wiċċ il-baħar Mediterran tmien mija u għoxrin (820) pied, jiġifieri, ogħla għoxrin pied mill-ogħla quċċata li tinsab f'Malta (tal-Veċċa, wara Ħad-Dingli). F'Betleħem u Ġerusalem, li huma qrib xulxin, fix-xitwa tagħmel kesħa aktar milli tagħmel Malta. Hemm

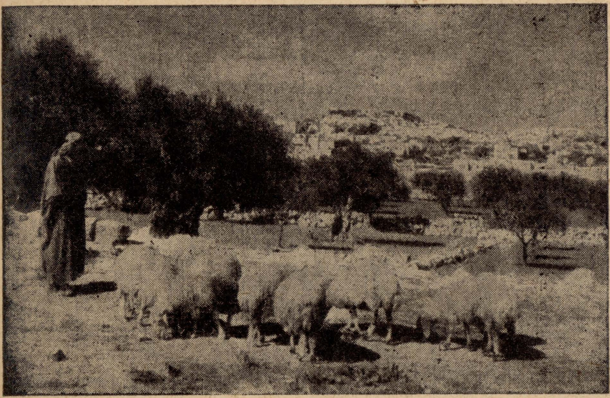

Rgħaj minn Bejt-Saħur, bil-merħla tan-ngħaġ tiegħu. Fil-bgħid, fuq l-għoljiet, jidher Betlehem.

u qalu li l-Palestina hija art għariba; inħawi tagħmel il-kesħa, u nħawi tagħmel is-sħana. Semmielu l-belt ta' Ġerko, li fiha, fix-xitwa wkoll, tagħmel sħana *tropikali*.

Imma Ġerko, ngħidlu jien, ma għandhiex x'taqsam ma Betleħem. Ġerko bgħida minn Betlehem tlieta u għoxrin (23) mil, u tinsab elf u sebgħin (1070) pied aktar l-isfel minnha, għax tinsab mitejn u ħamsin (250) pied taħt wiċċ il-baħar Mediterran. Il-Għawdxi m'hux fuq Ġerko ried jaf. Ried jaf, jekk *f'Betleħem*, fix-xitwa, tagħmelx kesħa. U jekk tagħmel, kif inhi li r-rgħajja drabi tagħmel il-borra, li hawn Malta ma tagħmilx. F'waħda mir-rivisti Ingliżi li jinbiegħu Malta (ma niftakarx kienetx l-"Everybody", jew l-"Illustrated", jew "Picture Post"), ftit snin ilu kien hemm artiklu msemmi: "White Christmas in Betlehem", fejn kien hemm ritratti ta' Betleħem u r-raba ta' ma dwarha, miksija bis-silġ. Mela *f'Betleħem, fix-xitwa, tagħmel kesħa aktar milli tagħmel f'Malta.*

"Mela kif kienu r-rgħajja barra, bil-lejl?"

Ir-rgħajja tal-Palestina tas-sew li joqogħdu barra l-lejl kollu bl-imrieħel

taghhom, u dan jien rajtu b'ghajnejja, imma m'hux fix-xitwa; fis-sajf (jien fis-sajf rajthom), ghad li aktarx li jibdew mir-rebbiegha. (Dal principio della primavera fin all'inizio della stagione delle pioggie, i greggi rimanevano all'aperto — *La Terra Santa,* Mejju, 1956). Jieqfu ġewwa xi wied, f'wetgha bit-trab; jagħżlu ż-żrar u jagħmluh godds-godds biex il-bhejjem ma jweġġghux meta jorqdu u jibqghu hemm sa fil-għodu. Fl-Evanġelju ma jinsabx miktub li Ġesù twieled fix-xitwa; u minn din tar-rghajja jidher li twieled fir-rebbiegha jew fis-sajf. U hekk ukoll jidher mill-kitba tar-Rhieb antiki.

Sant Irenew u Tertulljanu ma jsemmux il-Milied fil-listi tal-festi tal-Knisja li jġibu, u minn hekk nafu li l-Milied ma hix festa ewlenija tad-Din Nisrani. L-ewwel tismija tal-Milied qeghda fi ktieb jismu *Stromata,* miktub minn san Klement ta' Lixandra, ghal ħabta tas-sena 200 W.K. (jiġifieri fuq l-elf u seba' mitt sena ilu). Dan jgħid li uħud iżommu li jafu sewwa m'hux biss is-sena, li fiha twieled Ġesù, imma l-jum ukoll. Dawn kien jgħidu li Ġesù twieled fil-20 ta' Pachon (25 ta' Mejju, kif ngħoddu l-lum) tas-sena 20 ta' Kajsar Awgustu. Oħrajn kienu jgħidu li twieled fil-24 jew fil-25 ta' Fermuti (19 jew 20 t'April). Mela, kif kienu jgħidu dawn, li kellhom jafu sewwa, ghax l-Eġittu m'hux bgħid mill-Palestina, u mitejn sena wara l-ġrajja m'humiex wisq, *Ġesù twieled għal nofs ir-rebbiegħa.*

"Mela ghal fejn il-festa ssir fil-25 ta' Diċembru?"

Din bdiet issir hekk biex titħassar festa Pagâna, il-festa tat-twelid ta' Mitra, jew ix-xemx (Dies Natalis Invicti Solis). Għax il-Pagani kienu jaħsbu li fl-aqsar nhar tas-sena, għad xi darba x-xemx tinżel u ma titlax, u hekk tintemm id-dinja. Għal dan kienu jishru l-lejl kollu, u fil-għodu, kif jarawh ghiejed jisbaħ, u aktar u aktar meta jarawha tielgħa x-xemx fil-25 ta' Diċembru (kienu messhom żammew it-22 tax-xahar, imma ma kienux jafu sewwa) kienu jagħmlu festa kbira, biżżfin u l-għajjat u t-tbaħrit.

Din hija mela t-tweġiba għal mistoqsija ta' dak il-Għawdxi, u nixtieqha tiġi f'idejh dil-kitba, ħalli jkun jaf dak li jixtieq jaf.

STATERA.

IL-ĦIDMA GĦALL-BAMBIN

Meta tagħmel xi ħaġa għall-Bambin (naħseb jien; jista' jkun li qiegħed ngħid ħażin), m'għandekx tagħmilha bil-ħsieb li *titħallas f'li ġej,* imma għandek tagħmilha bil-ħsieb li *tħallas tal-imgħoddi.* Iftakar Ġesù ma' tul ħajtu kemm ħadem u bata għalina; iftakar f'dak is-swat li qala'; dawk id-daqqiet ta' ħarta; il-bżieq li beżqu fuq wiċċu l-għażiż; it-tmasħir li tmasħru bih; il-flaġellazzjoni; ix-xewk li daħħlulu f'rasu. U fuq kollox it-tliet siegħat li dam imsallab, b'imsiemer ħoxnin imniffda f'idejh u f'saqajh, waqt li l-egħdewwa, ferħanin bl-uġiegħ tiegħu, jinkuh, jidħku bih u jgħajjruh, sa ma ruħu ħarġet.

Meta sa npattulu ta' dan kollu lil Ġesù? Meta sa nħallsu d-dejn kollu li għandna miegħu? Qatt! Ħaġa li ma tistax tkun. Biex inħallsuh irridu li għalih ngħaddu minn dak kollu li għadda Hu għalina, u mmutu msallbin bħalu.

Mela, meta tagħmel xi ħaġa għall-Bambin, istħajlek li ħallast ħabba minn dejn li għandek ta' eluf ta' eluf ta' liri; jew li rfajt tazza ilma minn ġewwa l-baħar, biex tnaqqas l-ilma minnu.